

5.10.2022

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta, HE 171/2022 vp

Pakettiautojen hankintatukeen on osoitettu vuoden 2022 talousarviossa 1,5 milj. euroa ja kuorma-autojen hankintatukeen 2 milj. euroa. Varautumisen ministeriryhmä päätti 1.4.2022 osana logistiikka-alan 75 milj. euron tukipakettia paketti- ja kuorma-autojen hankintatukien lisärahoituksesta, yhteensä 6 milj. eurolla, mikä huomioitiin vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa. Edelleen osana logistiikka-alan tukipakettia, hallituksen esityksessä vuoden 2023 talousarvioksi ehdotetaan pakettiautoille 1,5 milj. euron ja kuorma-autoille 1 milj. euron määrärahaa hankintatukiin.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma päivitettiin 30.6.2022 Suomen osuuden EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksista vähentyessä 2,1 miljardista eurosta noin 1,8 miljardiin euroon. Osana kokonaisuutta päätettiin hankintatukien poistamisesta vuosilta 2022 ja 2023. Samalla päätettiin aikaistaa osana vihreän siirtymän pakettia päätettyä 3,5 milj. euron täyssähköautojen hankintatukea vuodelle 2022. Näin vuoden 2023 osalta määrärahaa täyssähköautojen hankintatukeen ei enää ole, mutta vuoden 2022 osalta määräraha nousisi 13 milj. euroon neljännen lisätalousarvioesityksen myötä. Lisäksi täyssähköautoihin on käytettävissä n. 5 milj. euron määräraha budjetointina aiemmilta vuosilta.

Taulukko. Hankintatuet vuosille 2022 ja 2023, milj. euroa (momentti 31.10.2021, TA2022, 2 LTA2022, 4LTA2022, TAE2023)

	pakettiautot	kuorma-autot	henkilöautot
2022	4,5	5,0	18,0
2023	1,5	1,0	-

Liikenne- ja viestintäministeriön lakiehdotuksessa huomioidaan yllä mainitut määrärahamuutokset siten, että pakettiautojen hankintatuen hakuaikaa ehdotetaan pidennettävän vuoden 2024 loppuun. Esityksen mukaan on hieman epäselvää, riittääkö tukeen varattu määräraha, 6 milj. euroa koko tukiajalle, mikä johtuu pakettiautojen kysynnän hankalasta ennustettavuudesta. Syyskuussa 2022 4,5 milj. euron tuesta oli varattu 30 %.

Kuorma-autojen tukea ehdotetaan niin ikään pidennettäväksi vuoden 2024 loppuun, vaikkakin esityksen mukaan tukeen varattu määräraha voisi loppua

kesken vuoden 2024 aikana. Markkinatilanteesta johtuen kuorma-autojen hankintatukia haetaan toistaiseksi varsin vähäisessä määrin ja kuluvan vuoden rahoituksesta oli varattu 17 % per 29.9.2022. Tuen menekin ennakoidaan kuitenkin lisääntyvän jatkovuosina, kun sähkökuorma-autojen tarjonta kehittyy.

Henkilöautojen hankintatuen hakuaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi vuoden 2022 loppuun. Esityksen perusteluista käy ilmi, että hankintatukiin osoitettu määräraha vuodelle 2022 ei tule riittämään koko vuodelle, saati vuodelle 2023. Liikenne- ja viestintäviraston tilastoinnin mukaan tuki oli varattu loppuun per 29.9.2022.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että hankintatukien osalta hakuaika vastaa määrärahan mitoitusta, jotta signaali markkinoille olisi mahdollisimman selkeä. Paketti- ja kuorma-autojen osalta voidaan todeta, että tuen menekin arvioiminen on haastavaa, mistä johtuen hakuajoissa on huomioitu joustovara siten, ettei tukimäärärahaa jäisi käyttämättä. Täyssähköautojen tukiaikaa on lyhennetty lausuntokierroksella olleesta versiosta hallituksen esitykseen kolmella kuukaudella. Valtiovarainministeriö pitää ehdotusta perusteltuna useista syistä. Ensinnäkin lakiesitys vastaa nyt kohtuullisesti budjetoitua ja käytössä olevaa määrärahaa. Lisäksi täyssähköautojen kysyntä ylittää tarjonnan niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Kolmanneksi, on huomioitava useat muut täyssähköauton hankintaa edistävät kansalliset ja EU-tason toimenpiteet:

- Kuluvalla hallituskaudella on tehty täyssähköautoja koskevia veropöytämuutoksia. Työsuhde-etuuksien muutokset astuivat voimaan vuoden 2021 alusta, jolloin täyssähköautojen vapaan autoedun ja käyttöedun verotusarvoa alennettiin määräaikaaisesti koskien vuosia 2021—2025. Lisäksi samalle ajanjaksolle sähköautojen latausetu vapautettiin verosta. Vuoden 2022 talousarvion mukaisesti sähköautojen verokohdeltu muuttui siten, että täyssähköautojen autovero poistettiin ja ajoneuvoveron perusveroa korotettiin. Muutos koskee 1.10.2021 ja sen jälkeen ensirekisteröityjä täyssähköautoja ja sen arvioidaan vähentävän CO₂-päästöjä 0,01-0,03 Mt vuonna 2030. Auto- ja ajoneuvoverotukseen tehdyt muutokset olivat hallinnollisilta kustannuksiltaan kertaluonteisia ja arviolta alle 50 000 euroa.
- Euroopan laajuisessa InvestEU-ohjelmassa on tarkoitus vauhdittaa mm. kotitalouksien siirtymää pois fossiilisista energianlähteistä. Ohjelman mukaan valtio voisi osittain taata kotitalouksille sähköauton hankintaan tai sähkölatauspisteen rakentamiseen haetun pankkilainan. Budjettivalmistelussa asia on huomioitu vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa (28.92 lukuperusteluissa valtuus valtioneuvostolle) ja valtiovarainministeriön ehdotuksessa vuoden 2022 neljänneksi lisätalousarvioehdotukseksi (momentilla 32.20.49 valtuus kansalliseen rahoitusosuuteen).
- Syksyllä 2022 jatkuu Fit for 55-paketin valmistelu, jossa on muun muassa esitetty vuoden 2030 raja-arvon kiristämistä uusille henkilöautoille 55 prosenttiin eli autonvalmistajien on laskettava hiilidioksidipäästöt 55 % vuoden 2021 tasosta (nykyinen tavoite on 37,5 %). Lisäksi komissio esitti uuden 100 prosentin raja-arvon asettamista henkilöautoille vuonna 2035. Kesäkuussa 2022 EU:n jäsenmaat muodostivat yleisnäkemyksen Euroopan komission ehdotuksesta. Ehdotus raja-arvojen kiristämisestä kasvattaa sähköautojen markkinaosuutta ja vähentää liikenteen päästöjä entisestään, mikä vähentää tukitoimenpiteiden tarvetta päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi.

Hallituksen esityksen viranomaisvaikutuksissa tuodaan esiin Liikenne- ja viestintäviraston henkilötyövuosien lisätarve. Lausunnolla olleessa versiossa henkilötyövuositarve oli 9 jokaiselle vuodelle 2023-2025. Valtiovarainministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota, että hankintatukiin osoitettu määräraha vuodelle 2023 on yhteensä 2,5 milj. euroa, eikä jatkovuosille ole rahoitusta, mihin nähden hallinnolliset kustannukset olivat suuret. Hallituksen esityksessä jatkovuosien henkilötyövuosimäärää on uudelleen arvioitu siten, että vuodelle 2023 esitetään 9 htv:tä (1 milj. euroa) ja vuosille 2024 ja 2025 4-5 htv:tä kullekin (0,5 milj. euroa/vuosi). Hallinnollisia kustannuksia ei ole huomioitu esityksen taloudellisissa vaikutuksissa ja niistä on todettu, että ne tulee kattaa uudelleenkohdennuksilla. Valtiovarainministeriö haluaa kuitenkin muistuttaa, että hallituksen esityksessä vuoden 2023 talousarvioesitykseksi Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenoihin on ehdotettu kertaluonteista 4 milj. euron määrärahaa viraston resurssien vahvistamiseen, huomioiden myös uudet säädöshankkeet.

budjettineuvos

Kati Jussila